

spune că Rebeniuc „se transformă și nu se transformă“, dându-i impresia că rămâne „fidel unui eu interior cinstit“, că Yuri Kordonsky susține că Victor Rebeniuc „este viață“, că Alexandru Dabija vorbește despre „un om foarte frumos sufletește“ sau că Olga Tudorache îi admiră „cândoarea nealterată“. Convingător e și atunci când cronicari cu experiență folosesc la adresa-i calificative precum „profesionistul“, „campionul“, „actor seismograf“, „modelul“. Când foști studenți – încântați în primul rând de omenia sa, de înțelegerea de care au avut parte pe când era rector – și actori tineri care joacă alături de el caută alte aprecieri pe care maestrul le merită din plin. La toate acestea – o încununare, cu ceea ce „e numai iubire“. Și vine să o facă soția sa, Mariana Mihuț, și Tudor – urmașul drag, sigur fiind că tristă i-ar fi viața fără vitalitatea „domnului monstru sacru“, care i-a făcut „lăptic cu cacao“ în fiecare dimineață, aproape 30 de ani.

Textul cărții și o serie de fotografii semnificative vieții sale de om și artist sunt însoțite de un „chip“ pe copertă, ale cărui taine ar putea fi descifrate și așa: veșnic întinerit, ripostând răului, minciunii, fătărniceii, lașității, trădării; adept al valorii; susținător al celor nepătați moral. Și în creștet, sintagma „monstru sacru“.

Scriam acum un an, când împlinea 70 de ani, că deși marele actor nu-și impune sintagma de monstru sacru, aceasta e la vedere. „E ca o pecete aplicată pe suprafața netedă, curată a unei mari realizări. Pentru Victor Rebeniuc această realizare reprezintă imensa iubire pentru scenă. O iubire neprihănită, fără mofturi, ca o datorie, răsplătit fiind tot prin iubire. I se întoarce iubirea – să fie sigur de asta. Cea a personajelor întruchipate și stoarsă de ochiul și sufletul publicului, apoi păstrată pentru a fi dăruită din nou creatorului ori de câte ori «întâmplările» teatrale se produc. O «întâmplare» teatrală e o fărâmă din credința acestui actor pentru arta ce i-a fost hărăzită“.

Din întreaga poveste vorbită desprindem marele adevăr: Victor Rebeniuc a învățat să iubească arta din sine poate înainte de a citi îndemnul reformatorului Konstantin Stanislavski, care în scrierea sa teoretică *Viața mea în artă*, spunea: „Să iubești arta din tine și nu pe tine din artă“. Mai desprindem că viața lui este un dor perpetuu de frumos, de perfecțiune.

Irina IONESCU

Nimic din bălciul cotidian

Am primit ultima carte a lui Sorin Crișan (*Jocul nebunilor*, 142 p., Editura Dacia, Cluj, 2003) la începutul lunii noiembrie a anului trecut și tot de atunci îmi propun să scriu despre ea. Între timp, am ratat termenul de predare pentru luna ianuarie, din această cauză relațiile mele cu redactorul-șef al revistei s-au deteriorat considerabil și, sincer vorbind, nici acum nu știu cum o să termin ceea ce scriu.

Două lucruri m-au ținut și mă țin în continuare pe loc: admirația pe care i-o port lui Sorin Crișan și neprofesionalismul cu care, în general, se practică la noi jurnalismul cultural și – uneori – chiar critica de teatru. Cu atât mai mult cu cât, încă privesc lucrurile din interior.

Inițial, mi-am început articolul foarte agresiv. Scriam, sub impresia festivalurilor de sfârșit de an, în plină desfășurare atunci, că Sorin Crișan este unul dintre puținii, din ce în ce mai puținii oameni de teatru pe care încă îi admir pentru că nu se

înghesuie să facă parte din toate comitetele de selecție/organizare/jurizare, nu îl interesează mișcările de culise ale pionilor teatrali, nu semnează regii artistice pentru tot felul de șuse cu pretenții, nu conduce ateliere de critică teatrală, chiar dacă el ar avea – într-adevăr – ce spune la un astfel de atelier. Apoi, mi-am dat seama că, în nici un caz, nu-l pot pune în discuție alături de amatorii veleitari.

Am preferat astfel să aștept, să-mi schimb revolta pe o comodă acceptare și să rămân cu iluzia că merg înainte. N-am reușit și nu pot să o fac nici acum.

Încerc totuși, în spiritul cărții, să mă schimb și să mă distanțez de toate bâlciurile în care m-am complăcut sau cu care m-am confundat, de-a lungul anilor.

În contextul dat, *Jocul nebunilor* mi se pare o lectură obligatorie, o carte esențială, care, deși nu a fost lansată cu surle și trâmbițe, ar trebui să intre măcar în cursa pentru premiile anuale de specialitate. Este o apariție editorială care nu re-publică colaje de texte, cronici sau interviuri, fiind fascinată de principiile fundamentale ale teatralității și de teatralizarea propriului destin.

Un volum de studii culturale pentru fondarea unui spațiu extrem de important, – *theatrum interioris*, spațiu desconsiderat și nedecorat – de cele mai multe ori – din cauza ignoranței și a autosuficienței cotidiene. Forță simbolică, putere taumaturgică și de metamorfozare. Acte teatrale autentice. Sacralitate. Personaje arhetipale și modele culturale. Un labirint cu fire întinse de teatrologie, estetică, semiotică și antropologie culturală, la capătul căruia încep să se ivească auto-descoperirile cele mai secrete. O călătorie inițiativă, în fapt, deghizată cu o ironie socratică de cea mai fină calitate, într-o serie de serioase studii teoretice despre... spectacol și spectacole.

Ioana ANGHEL

O poveste a teatrului românesc

Ca orice demers critic, și cel în ceea ce privește analiza unei cărți ar trebui să fie cât mai obiectiv cu putință. E însă greu să păstrezi distanța atunci când este vorba de o carte de memorii, prin definiție un demers literar subiectiv. Și în special când este vorba de „povestea” vieții Marioarei Voiculescu, un om guvernat de pasiune și iubire pentru teatru și pentru oameni.

Am numit „poveste” cartea editată de *Fundația Camil Petrescu* și revista *Teatrul Azi* nu din dorința de a realiza o figură de stil, ci pur și simplu din nevoia de a exprima cât mai exact sentimentul ce mi l-a transmis istorisirea propriei vieți de către Marioara Voiculescu, existență ce a reprezentat o trecere prin lume aproape ireală, cu suișuri până la cer și coborâșuri până în străfundurile durerii și nefericirii. Ireală prin cariera fabuloasă a actriței, începută la paisprezece ani și terminată nepermis de timpuriu, prin viața turbulentă pe care a trăit-o, între dragostea aproape nenaturală pentru copilul său (adus pe lume la nici 17 ani) și teatrul ca scenă pentru actriță și regizoare, ca instituție înființată și guvernată de ea însăși, ca sursă de averi fabuloase câștigate și pierdute, ca pasager în Orient-Expres-ul interbelic București–Paris și retur, ireală prin frumusețea și farmecul feminin subjugator atât pentru public cât și pentru colegi de breaslă.